

ET NYT SOCIALTILSYN
BEDRE KVALITET FOR
UDSATTE BØRN OG VOKSNE

INDLEDNING - Et nyt socialtilsyn - Bedre kvalitet for udsatte børn og voksne	5
Et mere professionelt og uafhængigt tilsyn	6
Fra tilfældige indsatser til systematisk inddragelse af viden	8
Borgerne i centrum	11
Flere tilbud skal godkendes.....	12
Fagligt stærke og bæredygtige tilbud.....	15
Bedre styr på økonomien	16
Kolofon	18

ET NYT SOCIALTILSYN

BEDRE KVALITET FOR
UDSATTE BØRN OG VOKSNE

ET NYT SOCIALTILSYN - BEDRE KVALITET FOR UDSATTE BØRN OG VOKSNE

Regeringen mener, at Danmark skal kendes på den gode måde, vi behandler vores udsatte borgere. Vores vision er, at alle danskere skal have mulighed for at tage del i samfundet. Ingen skal overlades til sig selv, og ingen skal stå alene med sin egen skæbne.

Det kræver en ambitiøs socialpolitik, der tør stille krav til kvaliteten og fagligheden i de sociale indsatser.

Regeringen har derfor iværksat en reform af det sociale område – Socialreformen - der udrulles i de kommende år. Det første store skridt i Socialreformen er en tilsynsreform, der skal styrke den indsats, vi tilbyder vores allermest udsatte borgere. Nemlig de borgere, som på grund af en uheldig start på livet eller på grund af andre omstændigheder har ophold i et af de sociale døgntilbud.

Det drejer sig om børn og unge, der er anbragt i plejefamilier, på opholdsteder

eller på døgninstitutioner og voksne, der på grund af sociale problemer eller fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse bor i et tilbud med særlig støtte.

De sociale tilbud til disse borgere har i mange år fået lov at leve deres eget liv. Nogle tilbud gør det fantastisk. Men vi har desværre set alt for mange eksempler på tilbud, som aldrig burde have haft ansvaret for de svage i vores samfund. Hvor snyd, misbrug og mistrivsel har været hverdagen – uden at de ansvarlige myndigheder har reageret i tide. Eller hvor der ikke har været den kvalitet og de kompetencer, som er nødvendige for reelt at hjælpe disse borgere, som ofte har komplekse problemer.

Det er ikke godt nok! Som led i Socialreformen fremlægger regeringen her sit udspil, Et nyt socialtilsyn – Bedre kvalitet for udsatte børn og voksne, der blandt andet indfører et uafhængigt tilsyn og stiller højere, centralt fastsatte krav til tilbuddene.

ET MERE PROFESSIONELT OG UAFHÆNGIGT TILSYN

Opgaven med at godkende og føre tilsyn med sociale tilbud ligger i dag hos kommunerne. Det er en kompleks og krævende opgave - og et stort ansvar - at godkende og føre tilsyn med de tilbud, hvor nogle af samfundets allersvageste bor. Opgaven består både i at kontrollere, at der ikke foregår snyd eller misbrug på stedet, at skatteborgernes penge bruges som tiltænkt, og at borgerne behandles ordentligt. Men opgaven består også i at fastholde og udvikle kvaliteten i tilbuddene.

De personer, som fører tilsyn med tilbuddene, skal derfor have en stærk faglig indsigt i blandt andet økonomi, jura, pædagogik og socialfaglighed. I mange kommuner er der i dag alene få tilsynsførende. Derfor er det også vanskeligt for den enkelte kommune at sikre, at disse kompetencer er til stede i tilsynet i dag.

Undersøgelser viser, at der i dag er meget stor forskel på, hvordan kommunerne løser godkendelses- og tilsynsopgaven. Det betyder, at der stilles vidt forskellige krav til det faglige indhold i tilbuddene i landets 98 kommuner. Det betyder også, at der for borgerne kan være stor forskel på tilbuddet, alt

efter hvor i landet de anbringes eller bosætter sig. Samtidig har en række enkeltsager afdækket, at det kommunale tilsyn i visse tilfælde ikke har haft den fornødne kvalitet til at opdage overgreb, som i nogle tilbud har fundet sted i årevis. Det er naturligvis helt uacceptabelt!

I dag driver kommunerne egne tilbud samtidig med, at de skal føre tilsyn med både egne og private tilbud. Der er brug for en højere grad af uvildighed, så der kommer friske øjne på tilbuddene – også de kommunale tilbud.

Samtidig er den indsigt i kvaliteten i tilbuddene, som tilsynet giver, vigtig for at sikre udvikling i tilbuddene. Derfor bør tilsynsopgaven fortsat have en tilknytning til kommunerne, der har forsyningsforpligtelsen og ansvaret for visitation i de enkelte sager.

Det er vigtigt, at tilsynet altid kan udfordre tilbuddene på deres pædagogiske tilgang, på deres behandling af borgerne og på deres økonomi. Tilsynet skal altid være to skridt foran – og det kræver en reform, der indeholder markante ændringer.

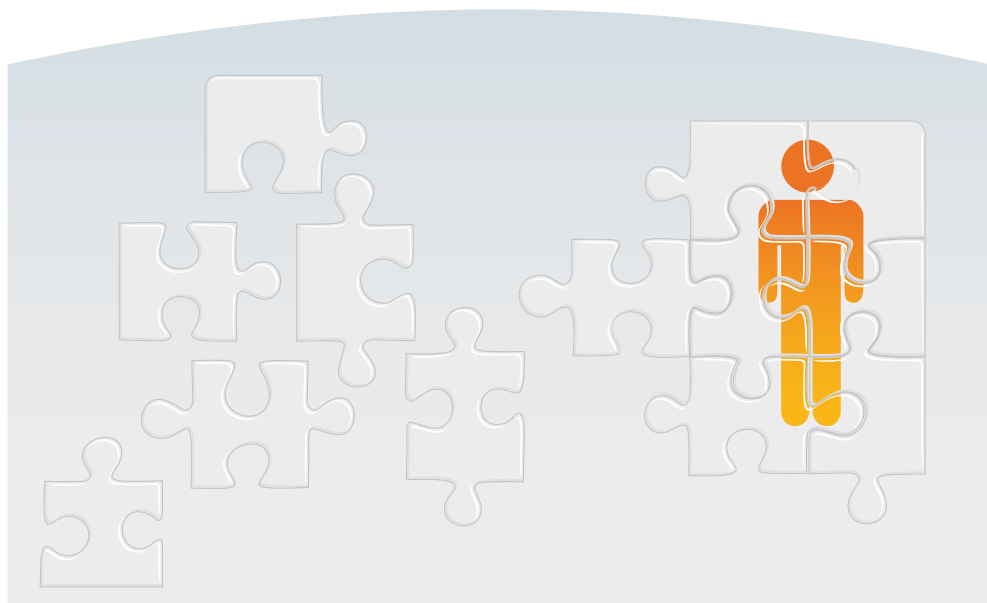
Regeringen ønsker derfor

Større enheder og højere grad af uafhængighed i tilsynet

- Ansvar for at godkende og føre tilsyn med sociale døgntilbud flyttes fra de 98 kommuner til 5 enheder, således at der etableres et nyt socialtilsyn. De fem socialtilsyn placeres i fem kommuner, som udpeges ved lov og får det fulde ansvar for opgaven i hver deres geografiske region. Det sikrer større faglige enheder. Samtidig vil det ikke længere være muligt for kommunerne at føre tilsyn med egne tilbud. De fem tilsynskommuner fører indbyrdes tilsyn med hinanden.

Større ensartethed i tilsynet

- Alle omfattede tilbud nygodkendes af det nye socialtilsyn.
- Tilsynet sikrer både kontrol med og læring for tilbuddene og vil derfor indeholde en kombination af uanmeldte og anmeldte tilsynsbesøg.
- Der stilles krav om mindst 1 årligt tilsynsbesøg i alle sociale døgntilbud.
- Opstilling af klare kriterier for, hvornår et tilbud skal have skærpet tilsyn og for tilsynets sanktionsmuligheder, herunder hvornår et tilbud kan lukkes.
- Præcisering af, at tilsynet kan give påbud, som skal efterleves, hvis tilbuddet fortsat skal være godkendt. Der kan for eksempel gives påbud om, at der skal ansættes eller efteruddannes personale, som kan håndtere den målgruppe, som tilbuddet har boende.
- Afgørelser fra tilsynet kan påklages til de sociale nævn.
- Udvikling af kurser for alle tilsynsførende og udviklet tilsynskoncepter og metoder.
- Anvendelse af en mere systematisk forberedelse af tilsynet baseret på flere datakilder end tilsynsbesøget, fx registerdata, surveys til tilbud, gennemgang af skriftligt materiale bl.a. årsrapport, regnskab, budget, bestyrelsesmateriale.

FRA TILFÆLDIGE INDSATSER TIL SYSTEMATISK INDDRAGELSE AF VIDEN

Når vi påtager os et medansvar for nogle af vores allersvageste medborgere, bør vi også kunne love de børn, unge og voksne, at de kommer til at bo et sted, som kan hjælpe dem. Det skal være slut med, at den sociale indsats har karakter af tilfældige eksperimenter.

Der er i dag stor forskel på de enkelte døgn-tilbud, som er hjem for udsatte og handicappede børn og voksne. Og det skal der fortsat være. Der skal både være plads til små tilbud drevet af ildsjæle og meget specialiserede tilbud, hvor borgere med komplekse problemstillinger bor sammen.

Men vi bør kunne stille krav til alle tilbud om, at de har en professionel tilgang, og at de

formår at sikre, at borgeren trives og helst forbedrer borgerens situation. Og vi bør også kunne stille krav om, at alle tilbud løbende opdaterer deres viden og udvikler deres kompetencer.

Der findes masser af gode tilbud i Danmark, som leverer fremragende socialt arbejde. Disse tilbud skal vi i højere grad bidrage til at udvikle til at blive endnu bedre. Vi skal turde udtale os om, hvad kvalitet af socialt arbejde er, og hvad vi forventer af tilbuddene. Det har vi ikke været gode nok til. De tilbud, som ikke er gode nok, skal lukkes. Det har for store menneskelige og økonomiske omkostninger at lade dem fortsætte.

Ca. 14.000 børn og unge var ved udgangen af 2010 anbragt uden for hjemmet, fortrinsvis i plejefamilier, på opholdssteder og døgninstitutioner. De samlede offentlige udgifter til anbringelserne udgjorde ca. 10 mia. kr. (2012-pl).

Ca. 15.000 voksne handicappede og sindslidende boede i 2011 i botilbud efter service-lovens §§ 107-108. De samlede udgifter hertil var ca. 12 mia. kr. (2012-pl).

Det er nødvendigt at klæde socialtilsynet på til at foretage en vurdering af kvaliteten

baseret på aktuelt bedste viden og klare, ensartede indikatorer.

Regeringen ønsker derfor

Bedømmelse af tilbuddene ud fra centralt fastsatte faglige kvalitetsindikatorer

- Ved inddragelse af eksperter opstilles der – bl.a. inspireret af erfaringerne fra Sverige – indikatorer for kvaliteten i tilbuddene. De nye tilsynsenheder skal anvende disse indikatorer i deres bedømmelse af tilbuddene. Indikatorerne vil f.eks. inkludere beboernes trivsel, faglig udvikling i tilbuddet og match mellem medarbejderkompetencer og målgruppen.

Inddragelse af både forskningsbaseret viden og viden fra praksis i tilsynet

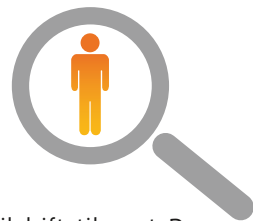
- Socialstyrelsen skal understøtte inddragelse af nyeste viden i socialtilsynene.

Krav til tilbuddene om, at de kan redegøre for effekten af deres arbejde

Alle sociale døgntilbud, uanset målgruppe, skal kunne redegøre for:

- Målgrupperne, som tilbuddet henvender sig til.
- De sociale metoder, som tilbuddet anvender.
- Resultatmål, som forventes for målgrupperne.

BORGERNE I CENTRUM

Kvaliteten af et tilbud er i sidste ende kendetegnet ved, i hvor høj grad tilbuddet formår at forbedre borgerens situation og bidrage til borgerens trivsel.

I dag er der ikke krav om, at tilsynet altid skal høre beboerne og pårørende i forbindelse med et tilsynsbesøg. Samtaler med borgerne og systematiske trivselsvurderinger kan imidlertid være væsentlige bidrag til at afdække svigt og udvikle kvaliteten.

Det sker desværre også hyppigt, at bekymrende oplysninger ikke viderebringes fra de

visiterende kommuner til driftstilsynet. Der har fx været sager, hvor kommuner har fjernet børn fra anbringelsessteder på grund af problemer, uden at tilsynet er blevet underrettet.

Endelig er det problematisk, at tilsynet kun giver et øjebliksbillede af tilbuddets situation, hvor mange udsatte borgere måske ikke tør give udtryk for kritik af det personale, som de er dybt afhængige af.

Der skal sikres et langt større fokus på borgeren i tilsynet med tilbuddene.

Regeringen ønsker derfor

Inddragelse af viden fra både beboere, pårørende og de kommuner, som har anbragt borgere i tilbuddet

- Krav om gensidig underretning mellem den anbringende kommune og socialtilsynet ved bekymrende hændelser.
- Krav til systematisk inddragelse af oplysninger fra beboere, pårørende og ansatte, herunder ved brugertilfredsheds- og trivselsvurderinger.
- Krav om indberetning af magtanvendelser til tilsynet og om, at tilbuddene skal oplyse, hvilke kommuner der har visiteret borgere til tilbuddet.

En klar indgang, hvis man oplever svigt i et tilbud

- Oprettelse af en 'whistleblower-funktion' i hvert af de 5 tilsyn. Borgere, pårørende og medarbejdere skal vide, hvor de kan rette henvendelse, hvis de oplever uhensigtsmæssigheder eller svigt i et tilbud.

FLERE TILBUD SKAL GODKENDES

I dag er der kun krav om godkendelse af nogle af døgntilbuddene til udsatte og handicappede børn og voksne. Der er for eksempel ikke krav om godkendelse af længerevarende bo-tilbud til voksne, selvom der kan være tale om beboere med store og komplekse problemer.

Der er i dag ikke krav om godkendelse af kommunale og regionale tilbud. Der er desuden

ikke krav om godkendelse, hvis en kommune benytter samtlige pladser i et tilbud.

Det bør være ligegyldigt for borgerne, om de bor i et kommunalt eller et privat tilbud. De bør opleve, at der stilles samme høje krav til kvaliteten.

Regeringen ønsker derfor

Godkendelse af flere typer af tilbud

- Godkendelse af både private, kommunale og regionale tilbud.
- Kravet om godkendelse gælder på børneområdet alle typer af anbringelsessteder til børn og unge, herunder plejefamilier. Der er dog fortsat mulighed for, at kommunerne kan godkende plejefamilier, netværksplejefamilier, egne værelser, kollegier og kollegielignende opholdssteder som konkret egnede.
- På voksenområdet gælder godkendelseskravet længerevarende og midlertidige botilbud til voksne, krisecentre, forsorgshjem og ambulante behandlingstilbud til stofmisbrugere. Der arbejdes desuden på, at hjælp og støtte efter serviceloven, der ydes i fx almene boliger også skal godkendes.
- Et tilbud skal godkendes, selvom én kommunalbestyrelse anvender samtlige pladser i et tilbud. Det betyder, at også såkaldte sær- og enkeltmandsforanstaltninger fremover skal godkendes.

FAGLIGT STÆRKE OG BÆREDYGTIGE TILBUD

Tilbud, der drives som enkeltmandsvirksomheder, er kendetegnet ved at være særligt skrøbelige. Der mangler ofte eksperterne øjne, der sikrer kontrol og udvikling af tilbuddet. Det medfører en øget risiko for, at noget går galt. Ildsjæle kan brænde ud, uden at nogen opdager det.

En række af de alt for mange sager, der har været om misbrug og snyd i sociale tilbud, har vedrørt enkeltmandsvirksomheder, og det skal der gøres noget ved.

En stærk og kompetent bestyrelse kan styrke det ledelsesmæssige ansvar for

tilbuddet og føre kontrol med den daglige ledelse. Friske øjne på indsatsen, der ikke er optaget af den daglige drift, kan samtidig medvirke til at sikre, at der sker en fortløbende udvikling i tilbuddet. En forudsætning for dette er, at bestyrelsen har en grad af uafhængighed fra den daglige ledelse.

Der skal fortsat være plads til ildsjæle, der er drevet af et engagement for at hjælpe udsatte borgere. Men de skal oprette sig i en virksomhedsform med en bestyrelse. Det er det første værn mod brodne kar.

Regeringen ønsker derfor

Styrkelse af ledelsen af sociale døgntilbud

- Det vil ikke længere være muligt at drive sociale døgntilbud som enkeltmandsvirksomheder.
- Der stilles krav til, at alle private døgntilbud (undtaget plejefamilier) har en bestyrelse, der kan sikre tilsyn med og udvikling af tilbuddet.
- Tilbuddets leder må ikke have stemmeret i bestyrelsen, og der må ikke sidde personer, der er nærtstående til lederen, i bestyrelsen.

BEDRE STYR PÅ ØKONOMIEN

Det er afgørende, at tilbud til udsatte og handicappede borgere har en solid økonomi. Hvis et tilbud bukker under økonomisk, har det ikke kun konsekvenser for de ansatte, men i høj grad også for de borgere, som må flytte fra tilbuddet. Regeringen ønsker derfor større gennemsigtighed omkring økonomien i tilbuddene.

Efter de eksisterende regler tager den økonomiske del af godkendelsen og tilsynet udgangspunkt i en godkendelse af tilbuddets samlede budget, fordi tilbuddets takster beregnes med udgangspunkt heri. Problemet med at lægge så stor vægt på godkendelse af tilbuddets budget som styringsredskab er dog, at et budget alene er en forventning om indtægter og udgifter, som derfor ikke er bindende. Meget tyder på, at det snarere er et manglende udtrykkeligt aftalegrundlag mellem kommunen og tilbuddet, som fører til økonomiske overraskelser for kommunerne.

Det nuværende regelsæt er samtidig meget uklart i forhold til, hvilke krav der kan stilles til tilbuddets konkrete økonomiske dispositioner, og kommunerne forvalter reglerne meget forskelligt. Det er derfor vanskeligt for de private tilbud at tilrettelægge en fornuftig økonomistyring, som muliggør opsparing til udviklingsaktiviteter og henlæggelser til sikring af, at 3. mandskrav altid kan indfries.

Private skal fortsat kunne opnå en rimelig fortjeneste på at drive tilbud for udsatte borgere, hvis de gør en god indsats, som kommer borgerne til gavn. Men det skal ske på et oplyst grundlag og med størst mulig gennemsigtighed. Skatteborgernes penge skal anvendes på den bedst mulige måde, og derfor skal det også sikres, at det er synligt, præcist hvad pengene går til.

Der skal stilles relevante krav til tilbuddene, som sikrer deres økonomiske soliditet og høj faglig kvalitet.

Regeringen ønsker derfor

Bedre styr på økonomien i tilbuddene

- Krav om udarbejdelse af en årlig rapport bestående af økonomiske nøgletal for tilbuddet, udskiftninger i personalegruppen og andre ændringer, som har betydning for, hvordan opgaven løses.
- Krav om indsigt i budget og regnskab på tværs af koncerner, når der er et hovedkontor med flere tilbud.
- Tilbuddets regnskaber altid skal revideres af en revisor, som skal foretage revisionen i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik, der omfatter både økonomisk revision og forvaltningsrevision.
- Bedre gennemsigtighed ved takstfastsættelsen og styrkelse af kommunernes rolle som købere af ydelser i tilbud.

KOLOFON:

Titel:

Et nyt socialtilsyn

- Bedre kvalitet for udsatte børn og voksne

Udgivet af:

Social- og Integrationsministeriet

Holmens Kanal 22

1060 København K

www.sm.dk

Udgivet: september 2012

Lay-out og produktion: Silkeborg Bogtryk

Oplag: 250

Fotos: Mikal Schlosser og Sigurd Høyen.

Grafiske illustrationer: Michael Lund

ISBN-nr: 978-87-7546-389-3 (trykt version)

ISBN-nr: 978-87-7546-388-6 (elektronisk version)

Publikationen kan bestilles hos:

Social- og Integrationsministeriet

Lovekspeditionen

Holmens Kanal 22

1060 København K

E-post: p-lex@sm.dk

Social- og Integrationsministeriet

Holmens kanal 22

1060 København K

sm@sm.dk

www.sm.dk